

Työkykyä Satakuntaan – Satakunnan työkyvyn kehittämishanke

Työkykyohjelman (STM) projekti 2, Tuetun työllistymisen menetelmät
Sosiaalihuollon työllistymistä tukeva palvelupolku

Satakunta 31.5.2022

Sisällys

THL:N TOIMEKSIANTO	3
SOSIAALIHUOLLON TYÖLLISTÄMISTÄ TUKEVAN PALVELUKOKONAISUUDEN MALLINTAMINEN SATAKUNNASSA JA LÄNSI-SUOMEN YHTEISTYÖALUEELLA	3
Satakunnan työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden mallintamisen työpajat, kevät 2022	3
Länsi-Suomen yhteistyöalueen työkyky-hankkeiden yhteinen työskentely	5
SOSIAALIHUOLLON PALVELUT, LÄHTÖTILANTEESTA SATAKUNNASSA	6
Kehitysvammaisten erityishuoltolaki 2 § työtoiminta sekä 35 § 2 mom. työhönvalmennus, työtoiminta ja muu virikettä antava toiminta	6
Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta (SHL 27 d §) ja Vammaisten henkilöiden työtoiminta (SHL 27 e §)	7
Kuntouttava työtoiminta - työllisyyden kuntakokeilu	8
TOIMIJOIDEN TEHTÄVÄT, VASTUUT SEKÄ KESKINÄISEN YHTEISTYÖN TAVOITETILA	10
Asiakas	10
Sosiaalitoimi	12
Työllisyyden kuntakokeilu	12
Kunnan työllisyyspalvelut	13
TE-toimisto	13
Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu eli TYP	14
Palveluiden myöntämiseen sosiaalitoimessa ja työllisyydenhoidossa vaikuttavat	14
Kela	15
Kela asiakkaan näkökulmasta	15
Kela viranomaisen näkökulmasta	15
Kelan palveluiden ja etuuksien myöntämiseen vaikuttavat	16
Tietotarpeet asiakkaan näkökulmasta	16
Viranomaisen tehtävät	16
ASIAKKAAN TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVIIN SOSIAALIPALVELUIHIN LIITTYVÄT PILOTIT HANKEYHTEISTYÖSSÄ	17
Avotyötoiminnassa olevan asiakkaan polku palkkatyöhön Huittisissa	17
Ryhmämuotoisen työtoiminnan pilotointi Porin perusturvan vammaispalveluissa Merikarvialla	18

THL:n toimeksianto

Kuvatakaa oman hankkeen lähtötilanteen mukaan nykytila ja tavoittila sosiaalihuollon, Kelan, TE-palvelujen, kunnan työllisyyspalvelujen, työllistymistä edistävän monialaisen yhteis palvelun; yhdyspinnat ja työnjako sekä yhteistyön rakenteet työkyvyn ja työllistymisen tuen näkökulmasta.

Sosiaalihuollon työllistämistä tukevan palvelupolun mallintaminen Satakunnassa ja Länsi-Suomen yhteistyöalueella

Satakunnan työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden mallintamisen työpajat, kevät 2022

Työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta toimenpidekokonaisuuteen liittyen on Satakunnassa järjestetty maaliskuu-toukokuussa 2022 neljän kerran työpajasarja, jossa on ollut tavoitteena kuvata Satakunnan hyvinvointialueen työkyvyn tuen palvelukokonaisuus. Työpajaan osallistuneille esiteltiin ja pyydettiin kommentteja sosiaalihuollon työllistämistä tukevan palvelupolun mallinnukselle. Sosiaalihuollon työllistämistä tukeva palvelupolun kehittäminen linkittyy vahvasti Satakunnan hyvinvointialueen aikuisten palveluiden, työelämäosallisuutta tukevan toiminnan kehittämisen valmisteluryhmän työskentelyyn.

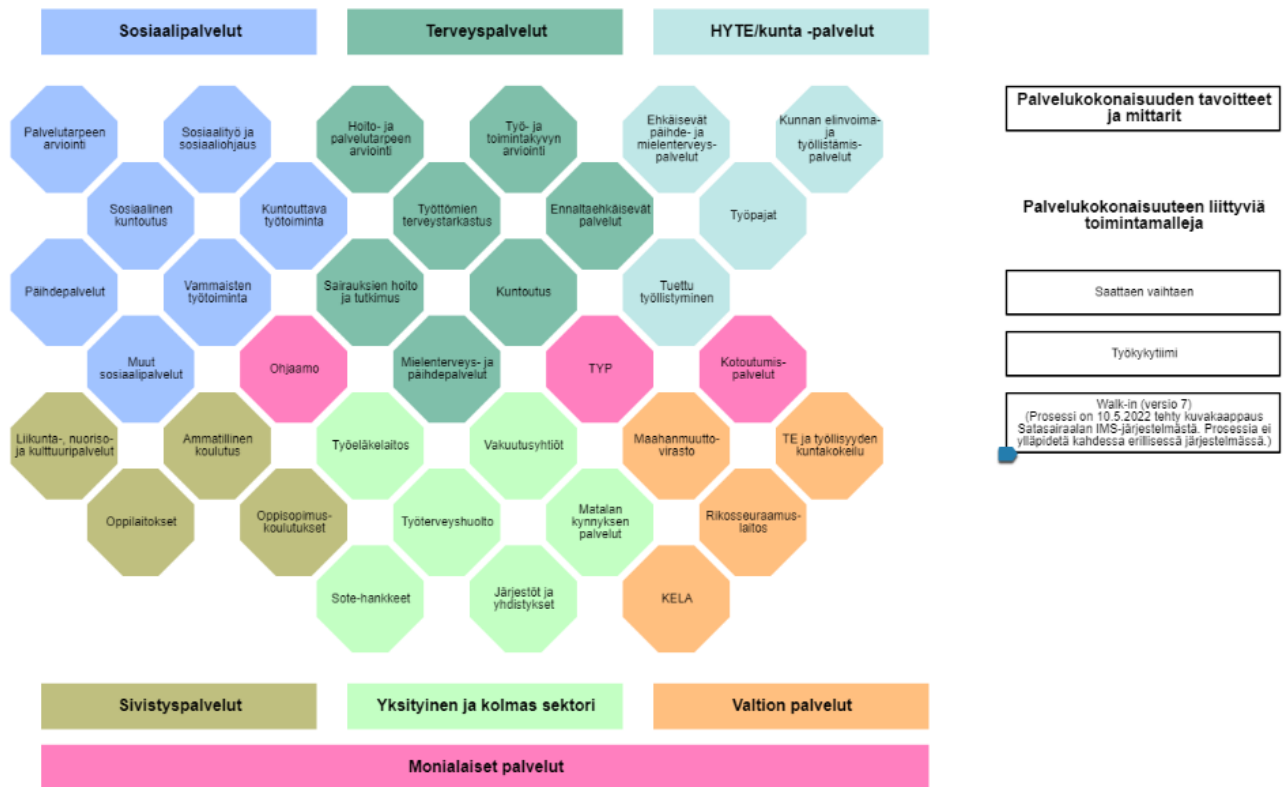
Kokonaisuuden painopisteenä on kehittää sosiaali- ja terveyskeskuksien palveluita niin, että niissä tunnistetaan työikäisten asiakkaiden työkyvyn tuen tarpeet ja niissä on asiakkaiden tarpeisiin vastaava työkyvyn tuen palvelukokonaisuus, myös sosiaalihuollon palveluiden osalta.

SATASOTE Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus -hanke

Satasairaala **Työkykyohjelma**

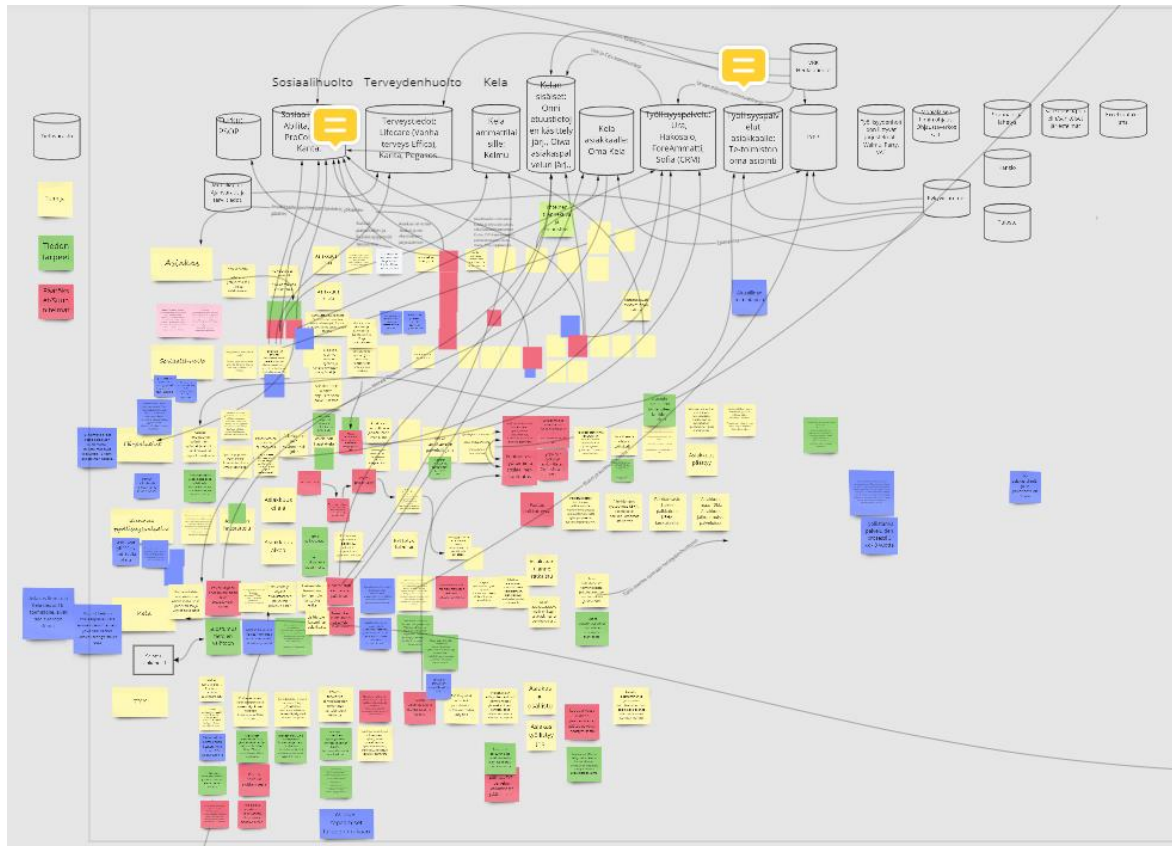
Kuva 1. työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden mallinnustyöpajojen aikataulu ja tavoitteet

Kuva 2. Kuvakaappaus PKPK käsikirjan mukaisesti IMS-alustalle kuvatusta Satakunnan Työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden mallinnuksesta ylätasolta.

Länsi-Suomen yhteistyöalueen työkyky-hankkeiden yhteinen työskentely

Länsi-Suomen yhteistyöalueella työkykyohjelman hankkeiden työntekijät ovat kokoontuneet useita kertoja aluekoordinaattorin johdolla loppuvuodesta 2021 sekä alkuvuonna 2022 työstämään yhteistä mallinnusta sosiaalihuollon työllistymistä tukevasta palvelupolusta. Kukin alue voi hyödyntää mallinnusta omassa jatkotyöskentelyssään. Mallinnusta tehtiin Miro alustalle (kuva 3.) eri vaiheissa ja toukokuussa 2022 kuvattuna kokonaisuuteen oli toimijoiden ja tehtävien lisäksi mm. asiakkaan eteneminen palvelussa, tietojärjestelmiä ja tietotarpeita. Saatiin myös näkyviin toimijoiden yhteistyön merkitystä asiakkaan palveluita järjestettäessä.

Kuva 3. Kuvakaappaus Miro-alustalle tallennetusta Länsi-Suomen yhteistyöalueen hankkeiden laatimasta Sosiaalihuollon työllistymistä tukevasta palvelupolusta.

Sosiaalihuollon palvelut, lähtötilanteesta Satakunnassa

- Kehitysvammaisten työtoiminta ja työhönvalmennus (Kehitysvammaisten erityishuoltolaki 2 § työtoiminta sekä 35 § 2 mom. työhönvalmennus, työtoiminta ja muu virikettä antava toiminta)
- Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta SHL 27 d §
- Vammaisten henkilöiden työtoiminta SHL 27 e §
- Kuntouttava työtoiminta, Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2 §

Kehitysvammaisten erityishuoltolaki 2 § työtoiminta sekä 35 § 2 mom. työhönvalmennus, työtoiminta ja muu virikettä antava toiminta

Työtoimintakeskuksissa tarjotaan työtoimintaa kehitysvammaisille ja muille erityistä tukea tarvitseville asiakkaille tarpeen mukaan. Toiminnan tarkoituksena on fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn, itsetunnon sekä omatoimisuuden ylläpitäminen ja lisääminen. Tärkeänä osana toiminnassa on sosiaalisten taitojen kartuttaminen.

Työvalmennusta tarjoaa työvalmentaja, joka tukee asiakkaiden/valmentautujien työkykyä työ- tai avotyötoiminnan työpaikalla. Avotyötoiminta on työtoimintapaikalle järjestettyä päiväaikaista toimintaa. Toiminta vastaa vammaispalvelun asiakkaan suorituskkyä ja työnantajan tarjoamia työtehtäviä. Avotyö ei ole työsuhteista palkkatyötä vaan kuntoutustavoitteista asiakassuhteeseen perustuvaa päiväaikaista toimintaa.

Työvalmennus sisältää avotyöntekijöiden työtoimintaan liittyen mm. sopimuksen tekemisen työnantajan, asiakkaan ja perusturvan välillä, asiakkaan ohjaamista työtehtävissä, tarvittaessa lisäksi kirjallisia tai kuvallisia ohjeita. Lisäksi työpaikan henkilöstöä tuetaan asiakkaan ohjaamisessa ja tehdään työpaikkakäyntejä tarpeen mukaan. Asiakkaaseen ja työtoimintapaikkaan pidetään yhteyttä.

Tuettu työllistyminen on vammaisten henkilöiden työllistämisen menetelmä, jonka mukaisesti ensin etsitään työvalmentajan tukemana soveltuva vastaanottava työpaikka ja sen jälkeen suunnitellaan ja toteutetaan työllistymisen kannalta tarpeelliset ohjaukselliset ja taloudelliset tukitoimet. Tuetussa työssä vammaisen henkilö on työsuhteessa työnantajaan. Työssä ollessa työnantajalla sekä työntekijällä on mahdollisuus työvalmentajan tukeen.

Pohdintaa siitä, minkä asioiden pitää muuttua, jotta palvelusta päästäisiin etenemään nykyistä paremmin avoimille työmarkkinoille /TE-toimiston asiakkaaksi / työllisyyspalveluihin / Kelan ammatilliseen kuntoutukseen tai koulutukseen.

- Lisäresurssia työhönvalmennukseen
- Työnantajien asenteet ja lisätietoa osatyökykyisten palkkaamisesta, ja sen hyödyistä
- Yhteiskunnan ja yritysten, työnantajien, sekä kuntien virkamiestenkin asenteet
- Taloudelliset tuet – niin paljon mietittävää, kun asiat etenevät työllistymiseen, verotus
- Hakemukset, joita pitää täyttää
- Yksittäisen henkilön etenemiseksi pitäisi tehdä kovasti töitä
- Eläkeläiset tottuneet tuloihinsa ja asennemuutosta, ymmärrystä mitä kaikkea pitäisi hallita

Kuvailua ja pohdintaa työnantajayhteistyöstä / yhteistyöstä te-toimiston kanssa sekä sen parantamisesta.

- Avotyöpaikoihin liittyen paljon yhteistyötä, resurssia tarvittaisiin lisää, ohjaus jää pääasiassa työnantajille, tarvittaessa otetaan työvalmentaja mukaan tueksi.

- Osatyökykyisten palkkaamiseen tarvittaisiin lisää työhönvalmennuksen resurssia, jotta voidaan löytää tehtävää työtä yhdessä työnantajien kanssa.
- TE-toimiston kanssa tehdään yhteistyötä palkkatukiasioissa, toiminut hyvin ja nopeasti, kun tarvittu.
- Tarvittaisiin yhteistä keskustelua, lisää tietoa ja yhteistä suunnittelua, miten voitaisiin edetä – kokeilulla voitaisiin edistää yhteistyötä

Keskeisiä haasteita ja pohdintaa kehitysvammaisten työllistymiseen liittyen

- Työmarkkinoiden tilanne haastava tällä hetkellä – muuttunut. Koneet ovat korvanneet ihmisiä ja tuotantoa siirretty muualle. Ei niin helposti löydy tällä hetkellä. Työnantajat eivät välttämättä näe osatyökykyisten työllistämistä sijoituksena.
- Asenteet asiakkaila – aina ei ole tietoisuutta siitä, mitä työelämässä vaaditaan. Velvollisuudet ja jaksaminen, mitkä liittyvät työhön.
- Päätöksentekijöiden asenteet
- Rakenteelliset haasteet sekä lisäresurssit, joita tarvitaan, jotta työhönvalmennusta voidaan toteuttaa.
- Tällä hetkellä avotyöstä ei peritä työnantajilta juurikaan euroja. Tähän tarvittaisiin tukea, jotta saadaan muutosta aikaan.
- Asenteet sekä asiakaskunnalla, ammattilaisilla, virkamiehillä, työnantajakentällä
- Resurssointi
- Tietoa tarvitaan lisää jokaisen näkökulmasta
- Työnantajilla ei välttämättä halukkuutta isoon muutokseen, jos avotyö loppuu ja siirrytään palkkatyöhön. Miten lisäarvo saataisiin näkyväksi?

Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta (SHL 27 d §) ja Vammaisten henkilöiden työtoiminta (SHL 27 e §)

Palveluilla tarkoitetaan seuraavan toiminnan järjestämistä:

27 d § Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevalla toiminnalla tarkoitetaan erityisien työhön sijoittumista edistävien kuntoutus- ja muiden tukitoimien järjestämistä

27 e § Vammaisten henkilöiden työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakyvyn ylläpitämistä ja sitä edistävää toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömille henkilöille, joilla vammaisuudesta johtuen ei ole edellytyksiä osallistua 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Mikä organisaatio palvelua järjestää ja kuinka paljon asiakkaita palvelussa on (esim. vuosittain) Satakunnassa

Hankkeen tekemien kyselyjen perusteella ei saatu selville, että Satakunnassa tehtäisiin päätöksiä ylläolevien pykälien mukaisen toiminnan järjestämisestä.

Päätöksistä ja palveluista otetun tilaston perusteella Porin perusturvan yhteistoiminta –alueella on myönnetty vaikeavammaisten päivätoimintaa ostopalveluna vuosina 2017- 2020 46 asiakkaalle.

Ostopalveluna hankitussa vaikeavammaisten päivätoiminta -palvelussa on ollut em. vuosina 32-41 asiakasta.

Kuntouttava työtoiminta - työllisyyden kuntakokeilu

Kuntouttava työtoiminta on työllistymistä edistävä sosiaalipalvelu, jolla tavoitellaan lisäksi elämän- ja arjenhallinnan vahvistamista, palveluun sisältyy yksilöllisten suunnitelmien mukaisesti tukea ja ohjausta, rinnalla muita palveluita sekä jatkosuunnitelmien tekoa.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on parantaa pidempään työttömänä olleen asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä. Kyseessä ei ole työsuhde, vaan tavoitteena on totuttautua työelämän pelisääntöihin. Toiminta sijoittuu yleensä kunnan eri toimipisteisiin sekä eri yhdistyksiin. Kuntouttavan työtoiminnan sisällön määrittelyä tarkennettiin uudella lailla vuoden 2021 alussa. Siihen tulee aika sisältyä henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu sekä työttömyysturvalain mukainen työllistymistä edistävä palvelu. Sitä toteutetaan yhteistyössä TE- toimiston kanssa.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta 702/2020 korostetaan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon. Kuntouttavaa työtoimintaa koskeva laki koskee pitkään työttöminä olleita henkilöitä. Laissa säädetään toimenpiteistä, joiden tavoitteena on parantaa henkilöiden edellytyksiä edetä kohti avoimia työmarkkinoita. Laki määrittää kuntouttavan työtoiminnan sisältöjä tarkemmin kuin aikaisempi laki. Laissa korostetaan, että kuntouttavaan työtoimintaan tulisi aina sisältyä henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus. Lisäksi laki sisältää tarkennuksia ja selkeyttää asiakkaan asemaa sekä eri tahojen roolia. **Aktivointisuunnitelmaan ja monialaiseen työllistymissuunnitelmaan tulisi kirjata kuntouttavan työtoiminnan tavoite, sekä henkilölle annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoiminnan aika.**

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014 tarkoittaa yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kela yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta siten kuin tässä laissa säädetään

Laissa kuntouttavasta työtoiminnasta on määritelty aktivointisuunnitelmaan kirjattavat asiat.

Kuntouttavasta työtoiminnasta on kirjattava ainakin seuraavat asiat:

1. Kuntouttavan työtoiminnan kuvaus ja toiminnan järjestämispaikka
2. Kuntouttavan työtoiminnan päivittäinen ja viikoittainen kesto
3. Kuntouttavan työtoiminnan jakson alkamisajankohta ja pituus
4. Henkilölle kuntouttavan työtoiminnan ohella tarjottavat muut sosiaalipalvelut sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalvelut
5. Ajankohta, jolloin viimeistään arvioidaan kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia henkilön työllistymismahdollisuuksille ja päätetään jatkotoimista sekä suunnitelman uudistamisesta

Kuvailua ja pohdintaa, kuinka palvelussa toimii yhteistyö muiden sote-palveluiden kanssa, Miten käytännössä toteutuu yhteys ja asiakasohjaus seuraavien palveluiden kanssa:

- Sosiaalinen kuntoutus kuntakokeilu – tietty yhteyshenkilö, sos.kuntoutus sitä kautta, aiemmin voinut tehdä itse sosku päätöksiä, (keskustelussa pohdittu, miten hyvin tiedossa TE-palvelustaustaisilla virkailijoilla)
- Seuraavat talon sisällä TYP:ssä
 - TE-palvelut
 - Kelan kuntoutuspalvelut
 - Kuntien työllisyyspalvelut
 - Mielenterveys- ja päihdepalvelut
- Seuraavat talon sisällä kuntakokeilussa
 - TE-palvelut

- Kuntien työllisyyspalvelut
- Kelan palvelut
- Ohjaus mielenterveys- ja päihdepalveluihin toimii
- Ohjaus Työttömien terveystarkastuksiin toimii
- Aikuissosiaalityö, sovitaan tarvittaessa tapaamiset tai ohjaus, sos.huoltolain mukainen huoli-ilmoitus
- TYP asiakkaiden osalta yhteys aikuissosiaalityöhön vahva- päätös tiedoksi ja kirjattavaksi aikuissosiaalityöhön, matkakorvaukset
- Ohjaamo mukana kuntakokeilussa – asiakkaat on alun perin ohjautuneet sinne useasti
- TYP – kuntakokeilusta yhteys tai yhteinen tapaaminen asiakkaan kanssa

Pohdintaa ja ehdotuksia, minkä asioiden pitää muuttua, jotta palvelusta päästäisiin etenemään nykyistä paremmin avoimille työmarkkinoille/TE-toimiston asiakkaaksi/työllisyyspalveluihin/ Kelan ammatilliseen kuntoutukseen tai koulutukseen.

- Jo kuntouttavan työtoiminnan aikana TE-palveluista ostopalveluna työhönvalmentaja.
- Lisäksi palkkatukijakson aikana työhönvalmentaja hankittaisiin tueksi, jotta palkkatukijakso ei jäisi vain jaksoksi vaan etenisi.
- Ehdotuksena nyt tullut työntekijöiltä mm. pajoilla (aikuisten ja nuorten) oleville työnhakuryhmä, jota kokeilun työhönvalmentaja voisi vetää.

Kuvailua työnantajayhteistyöstä / yhteistyöstä te-toimiston kanssa sekä pohdintaa, miten näitä voisi parantaa.

- Työnantajayhteistyöhön kuntakokeilussa on nimetty työntekijä, keskittyy yksityisten yritysten kontaktointiin sekä kaupungin sisäisten palkkatukityöpaikkojen etsimiseen/ tukemiseen
- Työhönvalmentajan tehtävissä voisi olla enemmän, riittääkö resurssi.
-

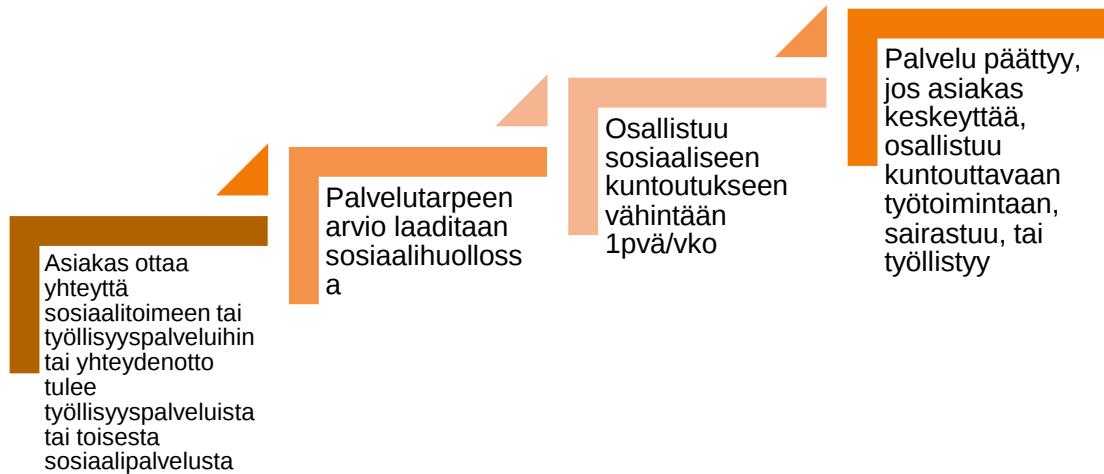
Keskeisiä haasteita liittyen kuntouttavaan työtoimintaan

- Systemaattista työ- ja toimintakyvyn arviointia pitää edelleen kehittää.
- Arvioinnissa käytössä työskentelyjakson palautelomake, työtoimintapaikkojen tukeminen jää kuitenkin vähälle.
- Kykyviisari tulossa kuntakokeiluun asiakaskäyttöön, tulossa käyttäjäkoulutukset.
- Tulevaisuuden epäselvyys on haasteena, sote-valmisteluissa jäänyt toistaiseksi vähälle, miten jakautuu työllisyyspalveluiden ja soten rooli. Järjestääkö hyvinvointialue vai kunnat? Jos ja kun jää soteen, niin mitä käytännössä tarkoittaa. Järjestämismalli avustukset vai palveluseteli?
- Porissa käytössä ollut malli järjestää toimintaa järjestöavustusten avulla, nähdään riittämättömänä ja osin ongelmallisena. Esimerkiksi Turussa ja Hämeenlinnassa käytössä kriteerit täyttävien rekisteri, asiakas voi itse valita ja kunta korvaa tuottajille. Kriteerit mahdollistavat valvontaa, tätä kautta parempaa laatua ja tavoitteellisuutta ja myös vaikuttavuuden arviointi helpottuu.

Toimijoiden tehtävät, vastuut sekä keskinäisen yhteistyön tavoitetilä

Asiakas

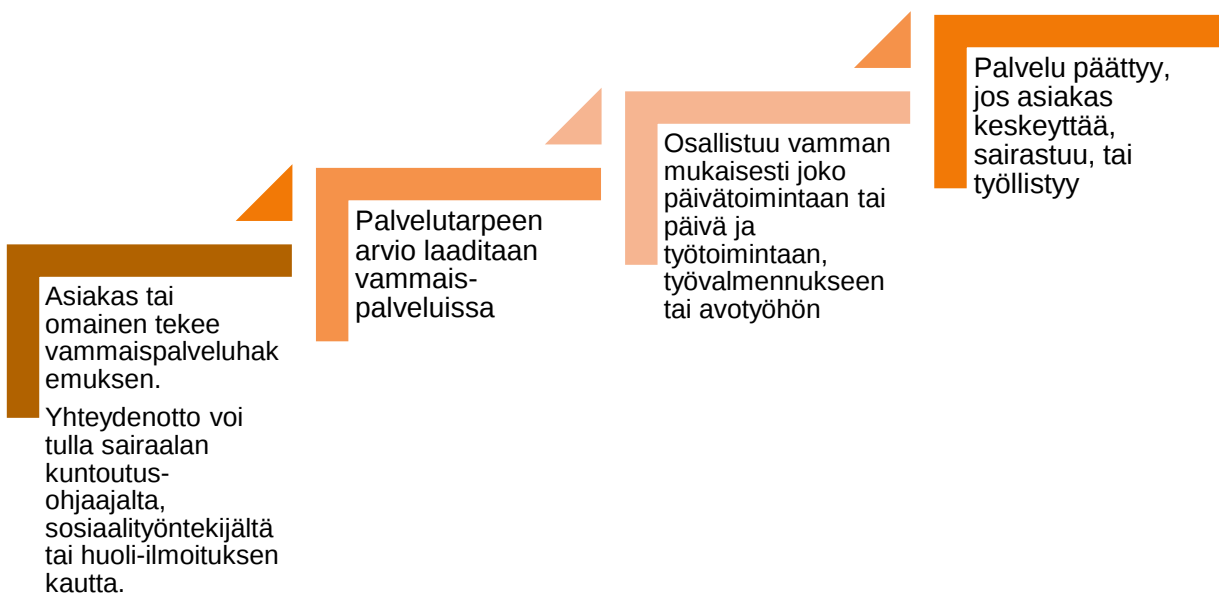
Sosiaalinen kuntoutus asiakkaan näkökulmasta

Kuva 4. Asiakkaan polku osallistuessa sosiaaliseen kuntoutukseen

Asiakkaan etuutena on sairaspäiväraha, kuntoutustuki, työkyvyttömyyseläke tai perustoimeentulotuki. Asiakkuus tulee vireille, kun asiakas ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen tai työllisyyspalveluihin tai yhteydenotto tulee työllisyyspalveluista tai toisesta sosiaalipalvelusta. Asiakkaasta laaditaan palvelutarpeen arvio sosiaalihuollossa. Asiakas osallistuu sosiaaliseen kuntoutukseen vähintään yksi pvä/vko. Palvelu päättyy, jos asiakas keskeyttää, osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, sairastuu, tai työllistyy.

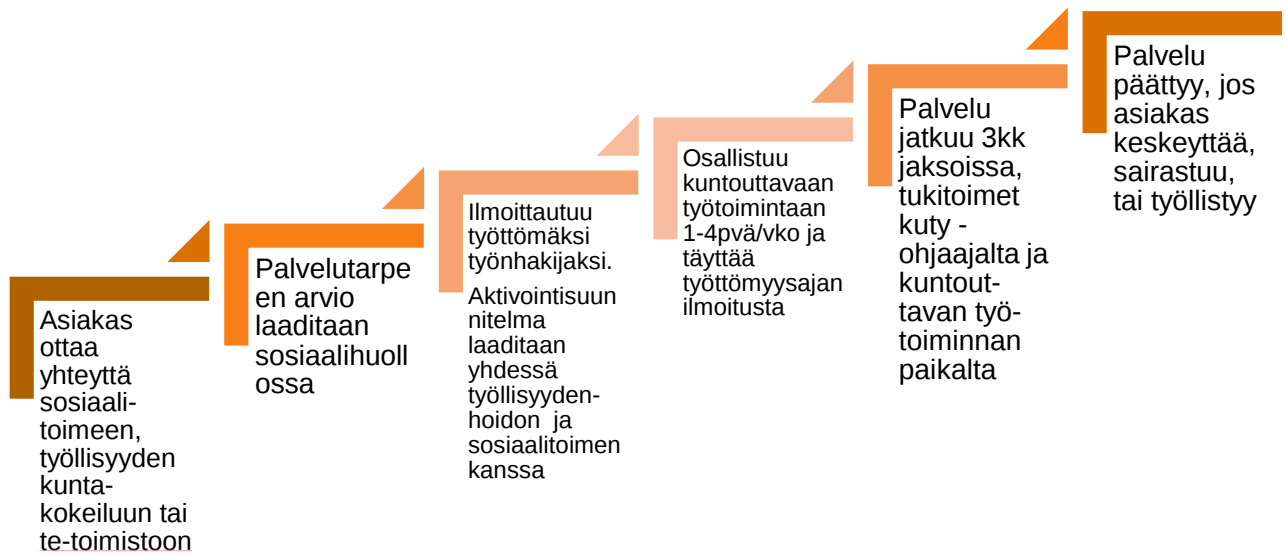
Kehitysvammalain tai vammaispalvelulain mukainen toiminta asiakkaan näkökulmasta

Kuva 5. Asiakkaan polku osallistuessa kehitysvammalain tai vammaispalvelulain mukaiseen toimintaan.

Asiakkuus alkaa, kun asiakas tai omainen tekee vammaispalveluhakemuksen. Yhteydenotto voi tulla sairaalan kuntoutusohjaajalta, sosiaalityöntekijältä tai huoli-ilmoituksen kautta. Palvelutarpeen arvio laaditaan vammaispalveluissa. Asiakas osallistuu vamman mukaisesti joko päivätoimintaan tai päivä- ja työtoimintaan, työvalmennukseen tai avutyöhön. Palvelu päättyy, jos asiakas keskeyttää, sairastuu tai työllistyy. Asiakkaan etuutena voi olla sairaspäiväraha, työmarkkinatuki, eläke, vammaistuki tai vanhempainpäiväraha. [Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#) ja [Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä... 380/1987 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

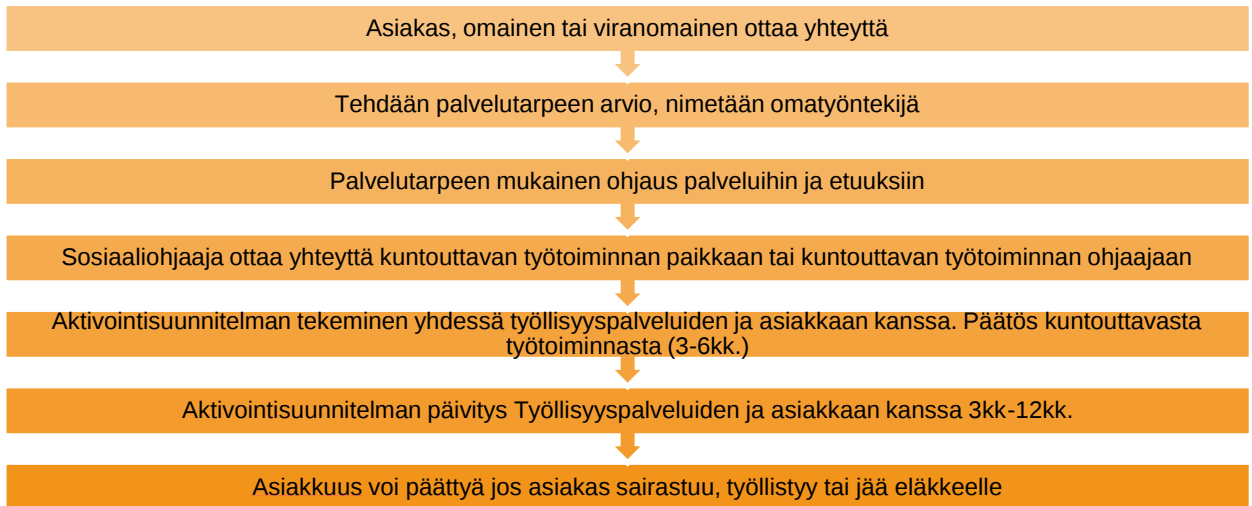
Kuntouttava työtoiminta asiakkaan näkökulmasta

Kuva 6. Asiakkaan polku osallistuessa kuntouttavaan työtoimintaan.

Asiakkuus alkaa, kun asiakas ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen, työllisyyden kuntakokeiluun tai TE-toimistoon ja ilmoittaa haluavansa aloittaa kuntouttavan työtoiminnan. Palvelutarpeen arvio laaditaan sosiaalitoimessa. Asiakas ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi työllisyyspalveluihin. Aktivointisuunnitelma laaditaan sosiaalitoimen, työllisyydenhoidon ja asiakkaan kanssa. Asiakas osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan 1-4 päivänä viikossa ja täyttää työttömyysajanilmoitusta Kelaan tai ammattiliittoon. Kuntouttava työtoiminta jatkuu 3kk jaksoissa. Tukitoimet, joista on sovittu aktivointisuunnitelmassa, tulevat kuntouttavan työtoiminnan ohjaajalta ja työtoimintapaikasta. Palvelu päättyy, jos asiakas keskeyttää, sairastuu tai työllistyy. Kuntouttavaa työtoimintaa ohjaa Laki kuntouttavasta työtoiminnasta [\(Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®\)](#). Asiakkaan etuutena on työmarkkinatuki, tai osatyökyvyttömyyseläke. Kuntouttavan työtoiminnan ajalta asiakas saa työmarkkinatuen korotusosaa ja asiakkaalla on mahdollisuus saada työmarkkinatukea kuntouttavan työtoiminnan ajalta, vaikka hänellä olisi työllisyydenhoidon asettama karenssi.

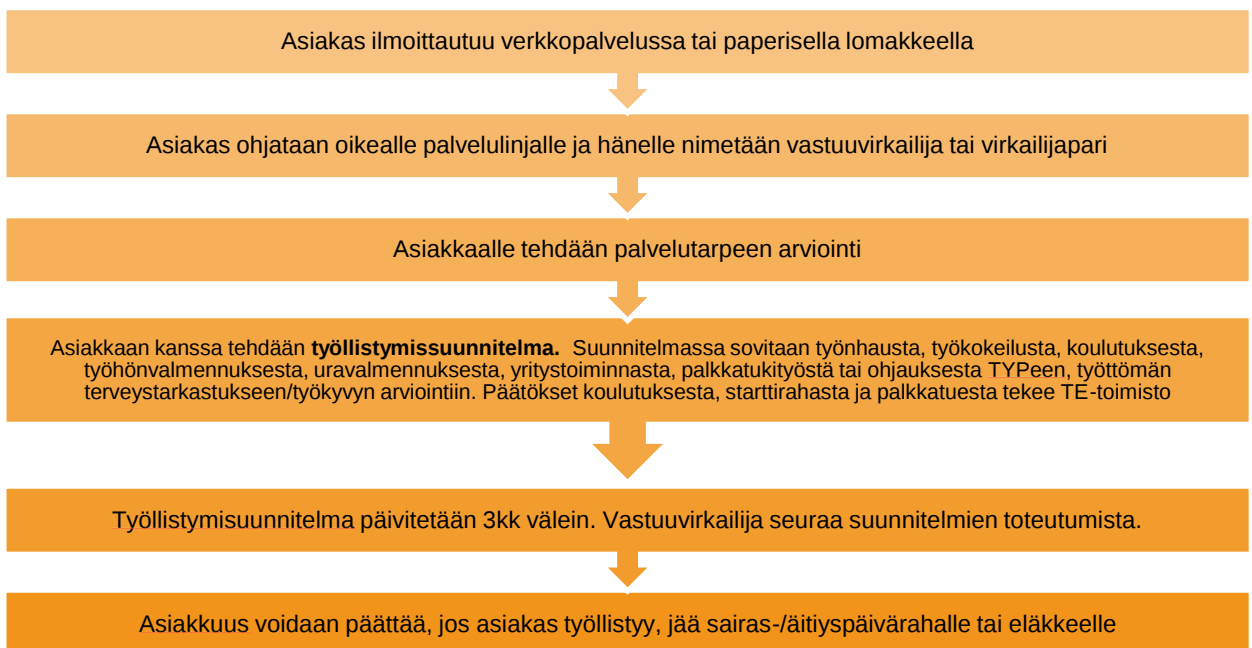
Sosiaalitoimi

Kuva 7. Asiakkaan polku sosiaalitoimen näkökulmasta.

Asiakas, omainen, tai viranomainen ottaa yhteyttä Sosiaalitoimeen ja asiakkuus alkaa palvelutarpeen arvion kautta. Samalla asiakkaalle nimetään omatyöntekijä. Palvelutarpeen arvioin mukaisesti asiakas ohjataan palveluihin ja hakemaan etuuksia. Sosiaaliohjaaja ottaa yhteyttä kuntouttavan työtoiminnan paikkaan tai kuntouttavan työtoiminnan ohjaajaan. Aktivointisuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan ja työllisyyspalveluiden kanssa. Sosiaaliohjaaja tekee päätöksen kuntouttavasta työtoiminasta yleensä minimissään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään 12 kuukaudeksi. Aktivointisuunnitelma on voimassa vuoden allekirjoituspäivästä ja sitä päivitetään tarpeen mukaan ja vähintään vuoden välein. Sosiaalitoimen asiakkuus voi päättyä, jos asiakas sairastuu, työllistyy tai jää eläkkeelle.

Työllisyyden kuntakokeilu

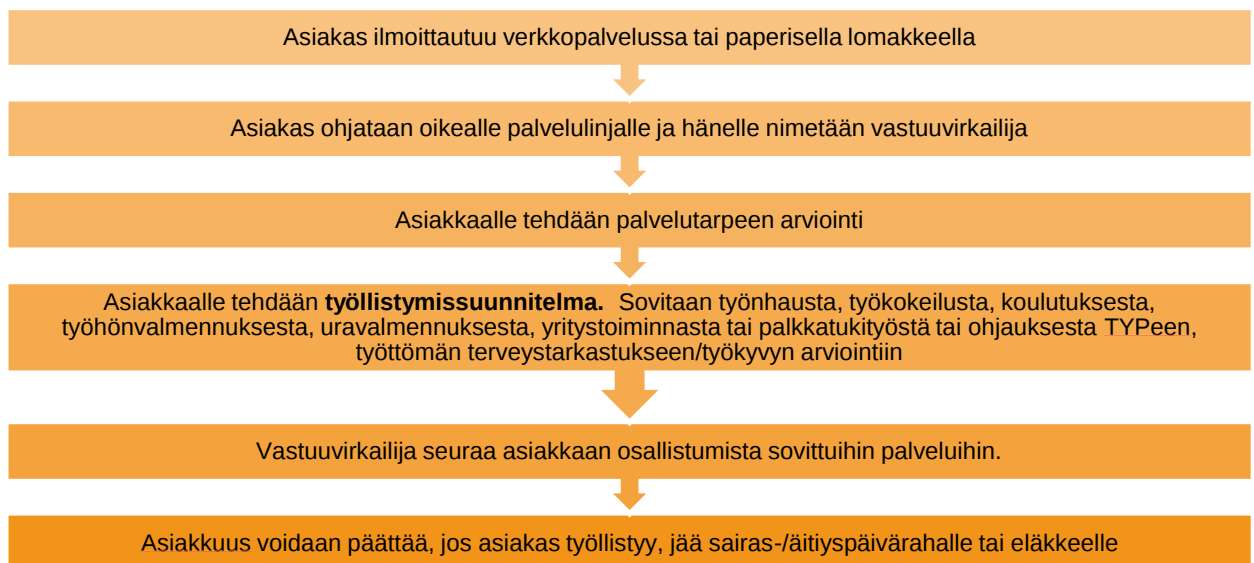
Kuva 8. Asiakkaan polku työllisyyden kuntakokeilun näkökulmasta.

Asiakas ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi joko verkkopalvelussa tai paperisella lomakkeella. Asiakas ohjataan verkkopalvelun ilmoittautumisen perusteella joko työllisyyden kuntakokeilun tai TE-toimiston asiakkaaksi. TE-toimiston asiakkaaksi ohjataan ammattiliiton ansiosidonnaista saavat asiakkaat. Työllisyyden kuntakokeilun asiakkaina ovat Kelan työmarkkinatukea saavat, alle 30-vuotiaat ja maahanmuuttajat tai vieraskieliset asiakkaat. ([Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta 1269/2020 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)). Asiakas ohjataan ilmoittautumisen mukaan oikealle palvelulinjalle, joko työllisyys- ja koulutuspalveluihin, tai moniammatilliselle palvelulinjalle. Asiakkaalle nimetään vastuuvirkailija tai virkailijapari. Asiakkaan kanssa tehdään työllistymissuunnitelma. Suunnitelmassa sovitaan työnhausta, työkokeilusta, koulutuksesta, työhönvalmennuksesta, uravalmennuksesta, yritystoiminnasta, palkkatukityöstä tai ohjauksesta TYPEen, työttömän terveystarkastukseen/työkyvyn arviointiin. Päätökset koulutuksesta, starttirahasta ja palkkatuesta tekee TE-toimisto. Suunnitelma on voimassa 3 kuukautta ja vastuuvirkailija seuraa suunnitelman toteutumista. Asiakkuus voidaan päättää, jos asiakas työllistyy, jää sairas- tai äitiyspäivärahalle tai eläkkeelle.

Kunnan työllisyyspalvelut

Kunnan työllisyyspalveluihin kuuluu Satakunnan kunnissa ohjaus sosiaaliseen kuntoutukseen, kuntouttavaan työtoimintaan ja kunnan tarjoamiin palkkatukipaikkoihin. Palkkatuesta tehdään päätös TE-toimistossa.

TE-toimisto

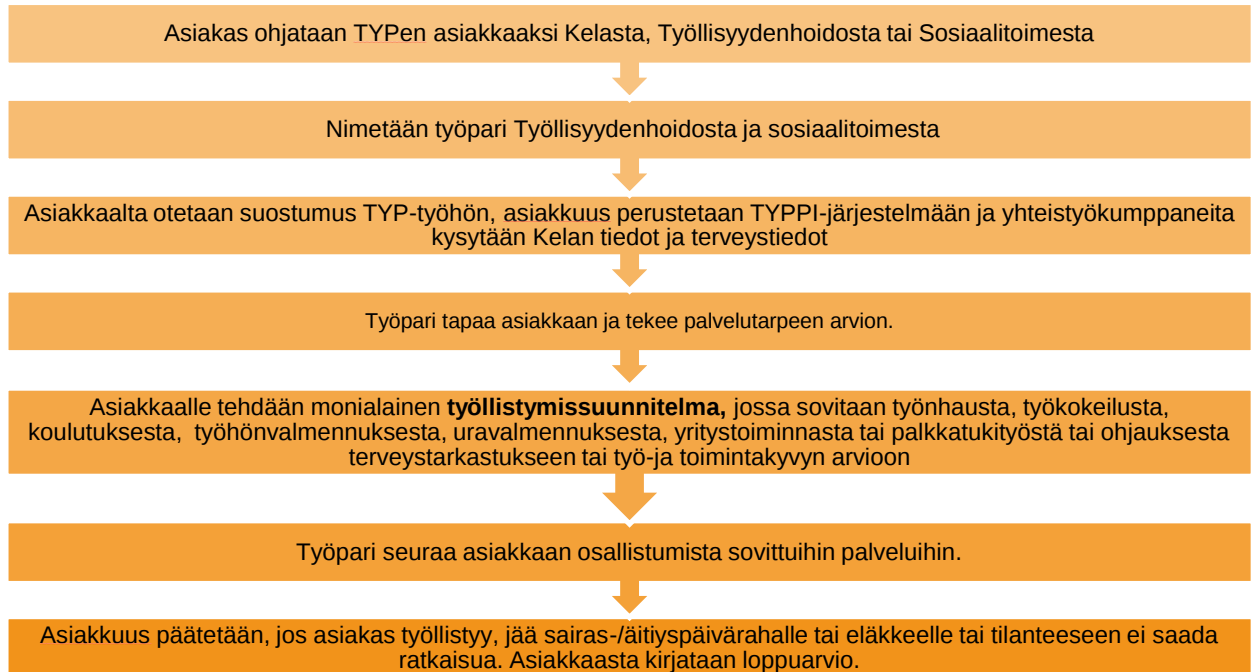

Kuva 9. Asiakkaan polku TE-toimiston näkökulmasta.

Asiakas ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi joko verkkopalvelussa tai paperisella lomakkeella. Asiakas ohjataan verkkopalvelun ilmoittautumisen perusteella joko työllisyyden kuntakokeilun tai TE-toimiston asiakkaaksi. ([Työttömyysturvalaki 1290/2002 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)) TE-toimiston asiakkaaksi ohjataan ammattiliiton ansiosidonnaista saavat asiakkaat. Asiakas ohjataan ilmoittautumisen mukaan oikealle palvelulinjalle, joko työllisyys- ja koulutuspalveluihin, tai tuetun työllistymisen palvelulinjalle. Asiakkaalle nimetään vastuuvirkailija. Asiakkaan kanssa tehdään työllistymissuunnitelma. Suunnitelmassa sovitaan työnhausta, työkokeilusta, koulutuksesta, työhönvalmennuksesta, uravalmennuksesta, yritystoiminnasta, palkkatukityöstä tai ohjauksesta TYPEen, työttömän terveystarkastukseen/työkyvyn arviointiin. Suunnitelma on voimassa 3 kuukautta ja vastuuvirkailija seuraa

suunnitelman toteutumista. Asiakkuus voidaan päättää, jos asiakas työllistyy, jää sairaus- tai äitiyspäivärahalle tai eläkkeelle.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu eli TYP

Kuva 10. Asiakkaan polku TYP:en näkökulmasta.

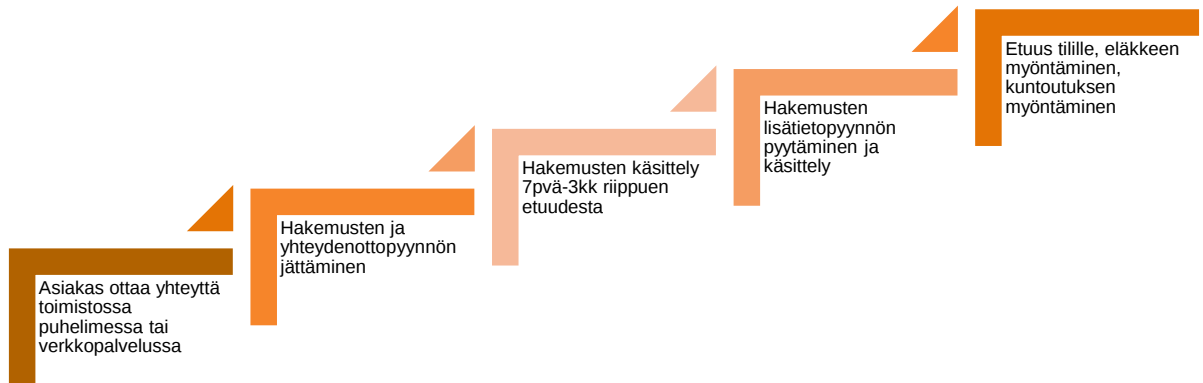
Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu eli TYP on TE-toimiston, Kelan ja kunnan sosiaali- ja terveystyöpalvelujen erillisillä toteutettavaa yhteistyötä. Lakimääräisten osallistujien lisäksi siihen voi osallistua myös muita toimijoita kuten kunnan työllisyyspalvelut. Yhteistyön väline on TYPPI-asiakastietojärjestelmä, johon TYP-työntekijät kirjaavat asiakastiedot ja jonka kautta he välittävät viestejä toisilleen. TYP-laissa on määritelty asiakkuuskriteerit. ([Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta... 1369/2014 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)) Päätöksen ja asiakkaalle informoinnin jälkeen sovittu vastuutyöntekijä kirjaa asiakkaan TYP-tietojärjestelmään ja hänet kutsutaan ensimmäiseen yhteistapaamiseen. Asiakkaalta otetaan suostumuslomake tietojen vaihtoon. Ensimmäisessä hahmotetaan asiakkaan kartoitusjakson sisältö. Enintään kolmen kuukauden jakson aikana selvitetään asiakkaan työllistymiseen liittyvät sosiaaliset ja terveydelliset seikat, osaaminen, työ- ja toimintakyky sekä palvelutarve. Palvelutarvearvion perusteella asiakkaalle laaditaan kartoituksen päätteeksi monialainen työllistymissuunnitelma. Asiakas toteuttaa suunnitelmaa ja vastuuvirkailijapari seuraa suunnitelman toteutumista. Suunnitelman sisältönä on usein työllistymistä tukeva palvelujakso, jonka vaikuttavuutta arvioidaan. Asiakkuus päättyy monialaisen palvelutarpeen päättyessä, joka voi tarkoittaa työllistymistä, opintojen aloittamista, sairastumista tai vanhempain etuuksille jäämistä tai jotain muuta etenemistä työllistymispolulla tai asiakkaan kuntoutumista siten, ettei monialaiselle palvelulle ole enää tarvetta. Palvelu voidaan päättää myös, jos asiakkaan tilanteeseen ei palvelulla saada muutosta. Päätymisvaiheessa tehdään loppuarvio.

Palveluiden myöntämiseen sosiaalitoimessa ja työllisyydenhoidossa vaikuttavat

Lääkärin lausunto (B ja C-lausunto), laadukas työkyvyn arviointi (pth, esh, työpajat, TYKY-tiimi, TYP, eläkevakuutusyhtiöt), asiakkaan oma arviointi (kuntouttavan työtoiminnan jaksoilla tms.), työskentelyjakson arviointi, Kykyviisari, Toimintaterapeutin, psykologin, sosiaalityöntekijän tai kuntoutussuunnittelijan lausunto sekä aiemmin toteutuneet toimenpiteet ja niiden tulokset.

Kela

Kela asiakkaan näkökulmasta

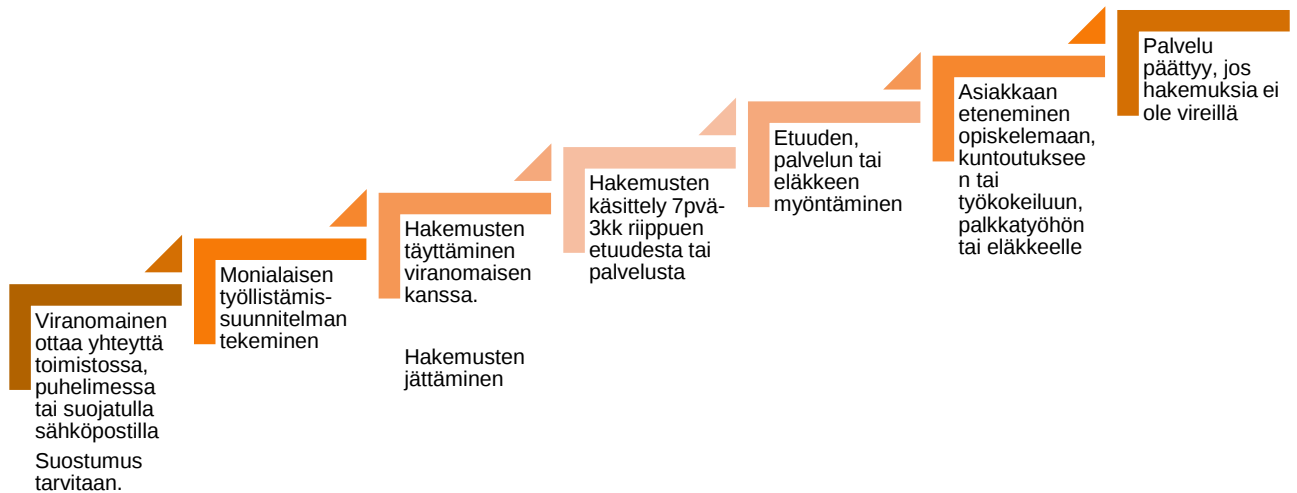
Kuva 11. Asiakkaan polku Kelan näkökulmasta.

Asiakas, omainen tai viranomainen ottaa yhteyttä Kelaan joko toimistossa, puhelimesta tai verkkopalvelussa. Jos asiakkaan asioita hoitaa joku muu, kuin asiakas itse, hän täyttää suostumuslomakkeen Y100. Asiakas jättää hakemukset joko paperisena tai verkkopalvelussa sähköisenä. Samalla asiakas voi jättää yhteydenotto pyynnön hakemuksen käsittelijälle. Hakemusten käsittelyajat vaihtelevat noin 7 päivän ja 3 kuukauden välillä. Toimeentulotuen käsittelyaika on 7 päivää. Asiakkaan tulee huomioida, että hakemuksiin saatetaan pyytää lisätietoja, ja pyynnot tulevat yleensä verkkopalveluun. Jos asiakas ei huomaa vastata lisätietopyyntöön, etuudesta tai palvelusta tehdään päätös olemassa olevilla tiedoilla ja päätös saattaa olla kielteinen. Etuudet saattavat jäädä odottamaan myös muiden etuuksien päätöksiä. Päätöksen jälkeen etuus maksetaan tilille, eläke tai kuntoutus myönnetään. Päätöksen liitteenä tulee ohjeet siitä, miten asiakkaan tulee jatkossa toimia.

Kela viranomaisen näkökulmasta

Viranomainen ottaa yhteyttä Kelaan joko toimistossa, puhelimesta tai suojatulla sähköpostilla. Jos asiakkaan asioita hoitaa joku muu kuin asiakas itse, hän täyttää suostumuslomakkeen Y100, joka toimitetaan Kelaan suojatulla sähköpostilla. Kela on mukana TYPessa tehtävässä monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisessa. Viranomainen tai Kelan virkailija täyttää asiakkaan kanssa hakemukset joko toimistossa tai puhelimitse. Huomioitavaa on, että asiakas ei välttämättä itse tiedä, mitä hakemuksiin tulee täyttää, joten viranomaisen ja Kelan virkailijan apua tarvitaan hakemusten täyttämisessä.

Asiakas jättää hakemukset joko paperisena, puhelimitse tai verkkopalvelussa sähköisenä. Samalla asiakas voi jättää yhteydenotto pyynnön hakemuksen käsittelijälle. Hakemusten käsittelyajat vaihtelevat noin 7 päivän ja 3 kuukauden välillä. Toimeentulotuen käsittelyaika on 7 päivää. Hakemuksiin saatetaan pyytää lisätietoja, ja pyynnot tulevat yleensä verkkopalveluun. Jos asiakas ei huomaa vastata lisätietopyyntöön, etuudesta tai palvelusta tehdään päätös olemassa olevilla tiedoilla ja päätös saattaa olla kielteinen. Etuudet saattavat jäädä odottamaan myös muiden etuuksien päätöksiä. Päätöksen jälkeen etuus maksetaan tilille, eläke tai kuntoutus myönnetään. Päätöksen liitteenä tulee ohjeet, miten asiakkaan tulee jatkossa toimia. Viranomainen on asiakkaan tukena jatkotoimissa. Kelan palvelut päättyvät, jos hakemuksia ei ole vireillä.

Kuva12. Asiakkaan asioiden etenemisen polku Kelan näkökulmasta.

Kelan palveluiden ja etuuksien myöntämiseen vaikuttavat

Asiakkaan terveystiedot, opintohistoria ja työhistoria, työkykyarvio ja työllistymisen mahdollisuudet jatkossa, asiakkaan hakemus, verkoston arvio sekä haettavasta etuudesta riippuen lääkärinlausunnot (A, B, C-lausunto)

Tietotarpeet asiakkaan näkökulmasta

Sosiaalitoimessa asiakkaan tulee tietää oman virkailijansa nimi ja yhteystiedot. Asiakkaan vastuulla on hakemusten tekeminen. Asiakkaan vastuulla on toimittaa sosiaalitoimelle lääkärinlausunnot ja vastaukset lisätietopyyntöihin

Työllisyydenhoidossa asiakkaan tulee tietää oman virkailijansa nimi ja yhteystiedot. Asiakkaan tulee huomioida verkkopalvelussa työllistämissuunnitelman luominen, ja hyväksyminen ja edistymisen kuittaaminen. Asiakkaan tulee toimittaa työkokeilusopimukset ja palkkatukihakemukset sekä lääkärinlausunnot ja arvio työkyvystä, koulu- ja työtodistukset, palautteet (esim. eläkeyhtiön kuntoutuksesta), etuustiedot ja tiedot muuttuneesta tilanteesta (työllistyminen, sairastuminen, perhevapaa, vankeusrangaistus).

Kelassa asiakkaan vastuulla on hakemusten tekeminen, lisätietopyyntöihin vastaaminen, liitteiden toimittaminen ja lisähakemusten toimittaminen. Asiakkaan tulee toimittaa Kelaan hakemukset, lääkärinlausunnot, muuttuneet etuustiedot, vastaukset lisätietopyyntöihin, sekä jatkohakemukset.

Viranomaisen tehtävät

Sosiaalitoimessa viranomaisen auttaa asiakasta hakemusten tekemisessä, ohjaa oikeisiin palveluihin, myöntää sosiaalisen kuntoutuksen, kuntouttavan työtoiminnan ja vammaispalvelun sekä ehkäisevää ja täydentävää toimeentulotukea, tekee aktivointisuunnitelman yhdessä asiakkaan ja työllisyydenhoidon kanssa, tekee monialaisen työllistämissuunnitelman yhdessä TYP:n kanssa ja seuraa suunnitelmien toteutumista

Työllisyyspalveluissa virkailija tekee työtarjouksia ja työllistämissuunnitelman, tai aktivointisuunnitelman yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa, myöntää uravalmennuksen ja työhönvalmentajan palvelut, ja myöntää työkokeilun. Työllistymissuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa sovitaan palkkatukityöstä, starttirahasta ja koulutuksesta ja niiden myöntämisestä päättää TE-toimisto. Virkailija myös ohjaa asiakasta oikeisiin palveluihin ja seuraa suunnitelmien toteutumista.

Asiakkaan työllistymistä edistäviin sosiaalipalveluihin liittyvät pilotit hankeyhteistyössä

Avotyötoiminnassa olevan asiakkaan polku palkkatyöhön Huittisissa

Hanke on tehnyt Huittisten vammaispalvelujen kanssa yhteiskehittämistyötä toukokuusta 2021 alkaen. Yhteistyö alkoi vammaispalveluiden avotyötoiminnassa olevien asiakkaiden toiveiden ja tarpeiden sekä työhönvalmennuksen nykytilan kartoittamisella, joka tehtiin asiakaskyselyn avulla. Kyselyn lisäksi aloitettiin kehittäjäryhmätoiminta, joka alkoi kehitysvammaisten työllistämiseen liittyvän infotilaisuuden järjestämisenä syksyllä 2021. Tilaisuudessa kerrottiin TE-palvelujen ja Kelan kuntoutukseen, työhönvalmennukseen ja työllistymiseen liittyvistä etuisuuksista ja palveluluista. Lisäksi esiteltiin työhönvalmennuskyselyn tulokset. Infotilaisuuteen kutsuttiin viranomaisia, päättäjiä, yrittäjiä sekä avotyötoiminnassa olevia kehitysvammaisia ja vammaispalvelujen henkilökuntaa. Infotilaisuuden tavoitteeksi asetettiin kehittäjäryhmän kokoaminen, jonka työskentelyn ansiosta Huittisissa työllistyy palkkatuettuun työhön kehitysvammaisia henkilöitä. Kehittäjäryhmän toiminnan tuotoksena tavoiteltiin ehdotusta ja suunnitelmaa, miten työhönvalmennus ja kehitysvammaisen ihmisen työllistyminen voisivat toteutua Huittisten kaupungissa. Kehittämistoiminnasta vuoden 2021 osalta on tehty raportti:

[Raportti Huittinen kehittäjäryhmän toiminta 2021 \(satasairaala.fi\)](#)

Kehittäjäryhmä kokoontui yhteensä kolme kertaa. Kokoontumisten väleissä hanke ja vammaispalveluiden edustus kokoontui tekemään arviointia ja tekemään tarkennettua toimintasuunnitelmaa. Kehittäjäryhmän toiminnan perusteella tehtiin jatkotoimista käytännön toteutusehdotus ja kuvaus polusta palkkatyöhön (kuva 12) :

- Asiakaskohderyhmänä ovat nykyiset avotyöntekijät, jotka ovat kiinnostuneet suuntaamaan palkkatyöhön. Toimintakeskuksen henkilökunta, joilla on osana työnkuvaan määritelty työvalmennus (ohjaus ja tukeminen) toteuttavat kohderyhmän kanssa malleihin kuvattuja toimia seuraavan kuuden kuukauden aikana. Toimintamallin mukaisesti; mm. osaamiskartoitus, Kykyviisari (kysytään suostumus työkykyohjelman arviointi- ja seurantatutkimukseen, työvalmentaja on asiakkaan ja yrityksen tukena työpaikan etsinnässä, työn aloituksessa ja työsuhteen aikana.
- Kelan projektityöntekijä ja TE-palveluiden työkykykoordinaattori ovat asiakkaiden ja työntekijöiden käytettävissä kokeilun aikana. Työkykyä Satakuntaan -hanke on toimijoiden tukena toimintamallin käynnistämisessä, käytännön toteutuksessa, kokemusten keräämisessä sekä arvioinnissa. Toimintaa arvioidaan yhdessä toimijoiden ja asiakkaiden kanssa kokeilun aikana sovitusti vuoden 2022 aikana. Toimintaa raportoidaan osana Työkykyohjelman toteutusta Satakunnassa.

Kuva 13. Huittislaisen polku avotyötoiminnasta palkkatyöhön

Kehittäjäryhmän toiminnan arviointipalaverissa sovittiin konkreettisesti palkkatyöhön menemiseen liittyvät tehtävät ja vastuut. Työkykyohjelman Kelan projektityöntekijä sekä TE-palveluiden työkykykoordinaattori ovat vahvasti mukana vammaispalveluiden kanssa tehtävässä asiakastyössä, jolloin työnhakijaksi ilmoittautuminen, palkkatukeen liittyvät asiat sekä Kelan etuuksien yhteensovittaminen palkkatukityöhön sujuisivat mahdollisimman saumattomasti. Tavoitteena on myös kerätä kokemuksia ja tietoja, mitä kaikkea palkkatuettuun työhön voi käytännössä liittyä, kun työntekijä on eläke-etuuden piirissä, mutta on ns. täsmätyökykyinen tiettyyn työtehtävään.

Työhönvalmennuskysely toistettiin toukokuussa 2022. Kyselyn tulokset käsitellään kesäkuussa yhteisessä arviointitilaisuudessa, jossa on mukana kehittäjäryhmään osallistuneet henkilöt. Pilotin perusteella palkkatuettuun työhön on päässyt kaksi asiakasta ja syksyllä työllistyy todennäköisesti kolmas henkilö. Yhteiselle kehittämistoiminnalle asetetut tavoitteet on siis saavutettu. Kehittämistoiminta on edellyttänyt isoa panosta vammaispalveluilta sekä innostusta ja valmiutta uudelleen tekemiseen.

Ryhmämuotoisen työtoiminnan pilotointi Porin perusturvan vammaispalveluissa Merikarvialla

Merikarvialla sovittiin ryhmämuotoisen työtoiminnan käynnistämisestä hankeyhteistyönä. Yhteistyöpyyntö tuli Porin perusturvan vammaispalveluista. Pilotin keskeisenä ajatuksena oli kehitysvammaisten tekemän alihankintatyön tekeminen työtoimintakeskuksen sijaan yrityksen toimitiloissa. Pilotissa pienryhmä työskentelee yrityksen tarjoamissa tiloissa, tehden tuttuja alihankintatöitä kaksi kertaa viikossa. Työhönvalmentajaksi opiskeleva vastuutyöntekijä on ryhmän mukana kokoaikaisesti. Toimintaan osallistuville asiakkaille tehdään mm. toimintakyvyn kartoitusta ja arviointia. Pilotissa selvitetään myös tarvittava työntekijäresurssin käyttö ryhmämuotoisen työtoiminnan järjestämiseksi osana työtoimintakeskuksen toimintaa. Ryhmämuotoisesta työtoiminnasta on tehty kuvaus Alihankintamalliin liittyen ja se löytyy Innokylästä: [Alihankintamalli / Työkykyä Satakuntaan | Innokylä \(innokyla.fi\)](#)

Pilotointiin liittyen asiakkaille on tehty myös Kykyviisari-itsearviointi, henkilökunnalle osaamiskartoitus ja yritykselle on tehty kysely. Toimintaa arvioidaan seuraavan kerran elokuussa 2022.